

נייר עמדה

חזון הרוקחות הקלינית בישראל 2030

המערך הקליני, ארגון הרוקחות בישראל

ינואר 2025

רקע:

מקצוע הרוקחות הקלינית התבסס בישראל בעשרים השנים האחרונות, וכיום ניתן למצוא רוקחים קליניים במגוון תפקידים במערכת הבריאות ובין היתר בבתי חולים, קופות חולים, תעשיית התרופות, הביוטק וההייטק, אקדמיה ומשרד הבריאות. תרומתה של הרוקחות הקלינית לאיכות, יעילות ובטיחות הטיפול התרופתי הינה משמעותית. כמו כן הרוקחות הקלינית תורמת להפחתת עלויות הטיפול וניתוב מושכל של משאבים במערכת הבריאות.

למרות הישגים אלה, מעמד הרוקחות הקלינית בארץ עדיין לא מממש את הפוטנציאל הטמון בו, הן עבור המטופלים והן עבור מערכת הבריאות. בין הסיבות לפער זה ניתן למנות את המחסור בתקנים ייעודיים, היעדר הכרה במומחיות ספציפית לרוקחים קליניים, ווחרסר במסלולי הכשרה ויעדים מקצועיים.

בשנת 2017 התכנסה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת בעקבות [מסמך של מרכז המחקר והמידע של הכנסת](#). בדיון זה הוחלט על צעדים לקידום הרוקחות הקלינית בישראל, אולם עד כה לא נעשו צעדים מהותיים לקידום נושא חשוב זה.

בכנס הרוקחות הקלינית בישראל, שנערך בספטמבר 2024, התקיימו 5 שולחנות עגולים, בהשתתפות רוקחים ממגוון דיסציפלינות ובעלי ניסיון רב, (בתי חולים, קהילה, אקדמיה, משרד הבריאות, תעשייה) שדנו בחזון הרוקחות הקלינית בארץ. נייר עמדה זה מציג את תוצאות הדיונים בתחומים השונים, ומציע המלצות להתפתחות מקצוע הרוקחות הקלינית בישראל, תוך שימת דגש על שילוב הרוקחים הקליניים במערכת הבריאות.

פרופ' איל שורצברג
יו"ר ארגון הרוקחות
ארגון הרוקחות בישראל

ד"ר כרמיל עזרן
יו"ר המערך הקליני
ארגון הרוקחות בישראל

להלן סיכום המלצות רוחביות הנוגעות לעיסוק ברוקחות, המלצות לפי תחום עניין (שולחנות עגולים) יוצגו בהמשך

המסמך:

- 1. רישיון מומחה ברוקחות קלינית** - רוקח קליני בישראל הינו רוקח שסיים תואר אקדמי מתקדם ברוקחות קלינית (Pharm.D. או Msc) בישראל או במדינה מוכרת בעולם. רוקחים קלינים בהכשרתם מוגדרים כמומחים בטיפול תרופתי ונחשבים למקור מהימן למידע תרופתי מבוסס עובדות. כיום, לא קיים מספר רישיון ייעודי לרוקחים קליניים ולא קיימים מסלולי התמחות המזכים ברישיון מומחה כפי שקיים במקצועות רפואיים אחרים, על כל המשתמע מכך.
- 2. תכנית התמחות ברוקחות קלינית** - בנוסף למענה רחב והסתכלות הוליסטית, חשוב מאוד לפתח ולטפח תת התמחויות שיאפשרו לרוקחים להרחיב ידע ומיומנות בתחומים ספציפיים, להשתלב בפעילויות הנוגעות למרפאות ייעודיות ולמחלקות אשפוז מקצועיות ולתת מענה מעמיק וצרכים הנדרשים בתחום מומחיותם.
- 3. תקינה ייעודית** – היעדר סטנדרט תקינה מינימלית עבור רוקחים קליניים מביא לשונות רבה במספר התקנים הקיימים במוסדות הבריאות השונים. נדרשת הגדרת תקינה ייעודית של רוקחים קליניים ביחס למספר חולים כרוניים ו/או מספר מיטות אשפוז.
- 4. הנגשת ייעוץ רוקח קליני וייעוץ קליני ישיר למטופלים במסגרת סל ושב"ן** - לכל מטופל בישראל צריכה להיות נגישות לייעוץ רוקח קליני באם יבקש זאת דרך המלך היא באמצעות מתן שירות אם במסגרת סל השירותים הלאומי (סל התרופות) אך ככל שאין הדבר מתאפשר לכל הפחות במסגרת השב"ן. השב"ן יגדיר ביקור עם רוקח קליני כחוות דעת שניה כפי שקיים היום אצל רופאים.
- 5. השתתפות רוקחים קליניים בוועדות מייעצות של משרד הבריאות ובוועדות הסל** - על אף שרוב נציגי ועדת המשנה של ועדת סל הבריאות הינם רוקחים קליניים וכן באגף להערכת טכנולוגיות בסל הבריאות של משרד הבריאות, אין חבר רוקח או רוקח קליני כנציג ועדה, אלא רק רופאים בעלי התמחויות שונות ונציגי ציבור. רוקחים קליניים הינם בעלי הידע הרחב ביותר בנושא תרופות וטכנולוגיות במגוון מחלות שונות וראוי שיהוו מקור מידע אובייקטיבי (שאינו בתחום מסוים) בייצוג המטופלים בוועדה, כפי שהן מובילים את ועדות התרופות והטכנולוגיות בכלל בתי החולים וקופות החולים. כך גם בוועדה המייעצת במשרד הבריאות לרישום תרופות.
- 6. סמכויות מרשם** - יש לשאוף לפעילויות וסמכויות המקבילות לאלו הקיימות לאחיות מומחיות בישראל וכן בארה"ב ובאנגליה ובין היתר למתן מרשם ראשוני שאינו המשכי. לרוקחים קליניים, שהינם חלק אינטגרלי מהצוות המטפל, הכשרה רחבה המאפשרת מתן המלצות, כתיבת הוראות למתן תרופות, התחלת טיפול או שינוי טיפול תרופתי תחת פרוטוקול טיפול ובפיקוח רופא, הזמנת בדיקות מעבדה רלוונטיות לטיפול ואפשרות שליחת מרשם ראשוני לקהילה שיאפשר טיפול במרפאות ייעודיות כפי שנהוג בעולם

7. **קידום מסלול פיתוח מקצועי** – יש לקדם בניית מסלול פיתוח מקצועי בשיתוף משה"ב, האקדמיה וארגון הרוקחות בישראל אשר חלק ממטרותיו הינו יצירת סולם תפקידים, יצירת מסלולי קריירה והצבת רוקחים קליניים על מפות הקידום הארגוניות.

שולחן עגול - בתי חולים

חזון

הרוקחות הקלינית שואפת לקידום מעמד הרוקחים קליניים בצוות הרפואי, במטרה לשפר את איכות ויעילות הטיפול הרפואי ולהבטיח את בטיחותם של המטופלים, באמצעות הגדרת תקינה מתאימה למספר הרוקחים הקליניים ביחס למיטות אשפוז, הסדרת הסמכויות המקצועיות שלהם, ופיתוח פלטפורמות לשיתוף מידע מקצועי ארצי.

המלצות

1. **רישיון מומחה ברוקחות קלינית** - קידום חקיקה שתקנה מספר רישיון ייעודי לרוקחים קליניים ו/או מסלולי התמחות המזכים ברישיון מומחה.

2. **תכנית התמחות ברוקחות קלינית** - קידום מסלולי הכשרה רלוונטיים באקדמיה, במסגרת לימודי התואר ולימודי המשך וביסוס תכנית התמחות מוסדרת בליווי מקצועי של רוקחים קליניים (מדריך קליני/ צוות הוראה).

3. **רוקחות קלינית בכל מחלקה ומרפאה** - שילוב הרוקחים הקליניים בכל מחלקה/ אגף/ תחום מקצועי במרכזים הרפואיים לצורך מענה מקצועי מלא בכלל תחומי העשייה במרכזים הרפואיים. כמו כן, בתחומי עשייה מקצועיים רחבים, כדוגמת אונקולוגיה.

4. **ביצוע אינטגרציה תרופתית למטופלים בדגש על קליטה, אבחון, אשפוז ושחרור תרופתי והתאמה תרופתית (Reconciliation)** ע"י רוקח קליני וחיוזוק הקשר עם מטופלים - קליטה תרופתית בקבלה למלר"ד תתבצע ע"י רוקחים קליניים. הקבלה תכלול מעבר על כלל הטיפול התרופתי תוך סקירתו והדגשת מצבי חולי הייתכנו מהטיפול התרופתי. שחרור תרופתי מהמרכז הרפואי הכולל סקירת הטיפול, השלמת טיפול הכרחי חסר ושינוי מינונים - כולל הדרכת המטופלים.

תיקון טעויות מינון ואחרות הנוגעות לטיפול התרופתי במהלך האשפוז, בקבלה ובשחרור, (- מתן סמכויות לשילוב הרוקחות הקלינית במשימות תרופתיות אשר נדרשות במרכז הרפואי ואשר תרומתן למערכת משמעותית לדוגמה סמכות לתיקון מינונים שגויים בהוראות רפואיות, שינוי והוספת טיפול תרופתי הכרחי במכתבי שחרור, ביצוע Medication Reconciliation להבטחת האיכות והבטיחות של הטיפול התרופתי.

5. **כוננות רוקחות קלינית נפרדת מכוננות כללית** - הכרה בחשיבות המקצועית של רוקח קליני תוך העצמת הרוקחות הקלינית בכתובת ומשאב ידע לדוגמא במתן אישור לאנטיביוטיקות מוגבלות, תשובות לשאלות מורכבות, מצבי חירום. כיום ישנה פניה רבה לרוקחים קלינית ע"י הצוותים הרפואיים ללא כוננות יעודית.

6. **ימי עיון והכשרות** - קיום ימי עיון ממוקדים לרוקחים הקליניים המקנים הכשרות ספציפיות וכלים תעסוקתיים בנושאים מגוונים, כגון שימוש מושכל באנטיביוטיקה או ביצוע מחקרים.

ארגון הרוקחות בישראל
The Pharmaceutical Society of Israel

7. **שיתוף מידע בין מרכזים רפואיים שונים** - באמצעות הקמת פורומים מקצועיים, הקמת פורום רוקחים קליניים של בתי חולים אשר יעסוק בשיתוף או בנייה משותפת של פרוטוקולים ודפי מידע.
8. **מסלול פיתוח מקצועי** - יש לקדם בניית מסלול פיתוח מקצועי בבתי החולים בשיתוף משה"ב, האקדמיה וארגון הרוקחות, אשר חלק ממטרותיו הינן יצירת סולם תפקידים, יצירת מסלולי קריירה, והצבת רוקחים קליניים על מפת הקידום הארגונית. בנוסף, יש להעצים הוראה והדרכה קלינית לסטודנטים וסגל מכלל הסקטורים אשר תהיה מעוגנת בהגדרת תפקיד ותגמול.

שולחן עגול - קהילה

חזון

קידום הרוקחים הקליניים ומיצובם כמומחים מוסמכים המהווים חלק מהותי במערך הבריאות בקהילה במטרה להבטיח טיפול איכותי וממוקד, הכולל ייעוץ ישיר ומותאם אישית למטופלים, לצד תמיכה מקצועית לצוות הרפואי. זאת באמצעות הכרה ברישיון מומחה ברוקחות קלינית, קידום תקינה ייעודית, פיתוח תתי-התמחויות ויצירת פלטפורמות לשיתוף ידע ומידע מקצועי ברמה הארצית.

המלצות

1. **רישיון מומחה ברוקחות קלינית** - חשוב לקדם חקיקה שתקנה מספר רישיון ייעודי לרוקחים קליניים ו/או מסלולי התמחות המזכים ברישיון מומחה.
2. **תקינה** - נדרשת הגדרת תקינה ייעודית של רוקחים קליניים בקופה ביחס למספר מטופלים עם ריבוי תרופות (Polypharmacy), בעיית היענות, ו/או חולים כרוניים.
3. **שילוב רוקחים קליניים במרפאות** - שילוב הרוקחים הקליניים במרפאות רב מקצועיות והגדרת תקינה ייעודית של רוקח קליני עבור מרפאות אלו בקופות.
4. **הנגשת ייעוץ רוקח קליני** - פתיחת מרפאות ייעודיות בתחומים רלוונטיים שינוהלו על ידי רוקחים קליניים מומחים (בכפוף להרחבת סמכויות כגון: רישום מרשמים, ניטור ומעקב). שימוש בטכנולוגיה כמו מערכות תומכות החלטה קליניות וניהול אוכלוסיות יוכלו לסייע במיקוד הפעילות לאוכלוסיות יעד רלוונטיות וקיצור משך זמן הכנת התיקים ומתן הייעוץ.
5. **קידום מתן ייעוץ רוקח קליני במסגרת הביטוחים המשלימים של הקופות** - כיום, ייעוץ רוקח קליני לא מתאפשר במסגרת שירותי הביטוח המשלים של הקופות. היבט זה מצמצם את החשיפה ומידת ההנגשה של השירות לאוכלוסיות מטופלים רלוונטיות. כפי שקיים במקצועות נוספים הרי שהזכות לקבלת חוות דעת נוספת ולהתייעצות בתחום קריטי כגון טיפול תרופתי והתאמתו חיונית ונדרשת ולמטופלים אין כיסוי ביטוחי לבחירת הרוקח הקליני כפי שיש במומחויות אחרות.
6. **פיתוח מסלולי הכשרה רלוונטים** - קידום מסלולי הכשרה רלוונטיים באקדמיה, במסגרת לימודי התואר ולימודי המשך והרחבת ההכשרות לתחומים הרלוונטיים לעבודה בקהילה.
7. **חיזוק שיתוף פעולה בין הקופות** - הצגת תוצאים של תכניות התערבות משותפות והובחת התרומה של העשייה לאיכות ובטיחות הטיפול בקנה מידה ארצי, חוצה ארגונים.

שולחן עגול - אקדמיה

חזון

שדרוג לימודי מקצוע הרוקחות הן לתואר בוגר והן לתארים מתקדמים, כך שיהיה בעל אוריינטציה קלינית משמעותית כבר מרמת ההכשרה הבסיסית והעלאת אחוז הרוקחים עם תארים מתקדמים והכשרה קלינית. זאת באמצעות בחינה מחדש של תכניות הלימוד בתואר הבוגר, הרחבת היצע קורסי המשך, עידוד רוקחים להשתלב בלימודים אקדמיים נוספים, שילוב מומחים קליניים כמרצים באקדמיה, והכשרת רוקחים בניהול מחקרים אקדמיים. כמו כן בחינת תוכניות המוסמך ודוקטורט והתאמתם לשינויים ברגולציה, ובפרקטיקה מעת לעת.

המלצות

1. **שינוי תכנית הלימודים לתואר בוגר** - יצירת מגמות לימוד, דגש יותר קליני בלימודים ועידוד הרוקחים ללימודי המשך.
2. **גיוון ברוטציות של סטודנטים** - כיום מסלול הלמידה האקדמי והמעשי בלימודי הרוקחות הקלינית מתמקד בהכשרות הנעשות במחלקות בתי החולים ומקדיש זמן מצומצם באופן יחסי להכשרות הרוקחים הקליניים לתחומי העיסוק הנפוצים בקהילה או בתעשיית התרופות, הביוטק והייטק.
3. **לימודי המשך** - הגדלת היצע הקורסים בנושאים מגוונים, ועידוד כלל הרוקחים להשתלב בלימודי המשך אקדמיים. בנוסף, התניית תוקף הרישיון במינימום לימודי המשך על מנת לשמור על כשירות.
4. **התמחויות רוקחיות** - רוקחים עם תואר מוסמך שאינם רוקחות קלינית יוכלו לבחור התמחות ברוקחות קלינית ולהשלים לימודים ייעודיים לכך, ובכך יהיו "רוקחים עם התמחות קלינית".
5. **מחקר** - שילוב ייסודות ביצוע מחקר גם בתואר בוגר. הקניית כישורים לביצוע מחקרים ובניית שיתופי פעולה בין האקדמיה לקהילה ובתי החולים.
6. **הגדלת התקנים הקליניים באקדמיה** - שילוב מומחים קליניים כמרצים באקדמיה.

שולחן עגול - משרד הבריאות

חזון והמלצות

1. הכרה במקצוע רוקח קליני, כולל מספר רישיון מומחה.
2. הגדרת והגדלת תקינה של רוקחים קליניים.
3. השתתפות רוקחים קליניים בוועדות מיעצות של משרד הבריאות ובוועדות הסל - על אף שרוב נציגי ועדת המשנה של ועדת סל הבריאות הינם רוקחים קליניים וכן באגף להערכת טכנולוגיות בסל הבריאות של משרד הבריאות, אין חבר רוקח או רוקח קליני כנציג וועדה, אלא רק רופאים בעלי התמחויות שונות. רוקחים קליניים הינם בעלי הידע הרחב ביותר בנושא תרופות וטכנולוגיות במגוון מחלות שונות וראוי שיהוו מקור מידע אובייקטיבי (שאינו בתחום מסוים) בייצוג המטופלים בוועדה, כפי שהן מובילים את ועדות התרופות והטכנולוגיות בכלל בתי החולים וקופות החולים.
4. קביעת פונקציה ייעודית במשרד הבריאות אשר תתכלל את הרוקחות הקלינית בהיבט מעשי, אקדמי, חקיקתי ואחר.

שולחן עגול - תעשיית התרופות, הביוטק והייטק

חזון

השפעה על התפתחות עולם התעשייה בישראל לטובת מתן טיפול בטוח ויעיל לקהל הרחב ובמטרה לקדם רפואה מותאמת אישית, באמצעות השתלבות רוקחים קליניים בתפקידי מפתח בתעשיות השונות, דרך הרחבת תחומי הידע של הרוקחים הקליניים, שילובם במחקר ופיתוח התמחות בתחומים מתקדמים כמו פרמקוגנטיקה ובינה מלאכותית.

המלצות

1. **הרחבת התנסויות קליניות בתכנית הלימודים האקדמית** - יש להרחיב את ההתנסויות הקליניות בתעשייה זו בצורה מסודרת ולשלב מומחים מהתעשייה בהרצאות לסטודנטים במסגרת תכנית הלימודים.
2. **ימי חשיפה באקדמיה** - השתתפות חברות התרופות וחברות ההייטק והביוטק בימי חשיפה במסגרת תכנית הלימודים באקדמיה.
3. **קורסים ייעודיים** - בניית קורסים ייעודיים כחלק מתכנית הלימודים האקדמית בתואר בוגר ובתארים מתקדמים המקנים ידע וכלים לעבודה בתעשייה.
4. **מחקרים קליניים** - העמקת ידע להשתלבות במחקרים קליניים.
5. **רישות עסקי (נטוורקינג)** - הקמת רשת נטוורקינג של מנהלים בתעשיית התרופות, הביוטק וההייטק לסיוע בכניסה והתקדמות של רוקחים קליניים לתפקידים משמעותיים.
6. **הדרכות** - איתור רוקחים מובילים למנטורינג בעולם העיסקי.
7. **שילוב נציגים מתעשיית התרופות הייצרנית, או יבואניים בוועדות מקצועיות מטעם משה"ב** – אנו רואים חשיבות בזיהוי מגמות עולמיות בעולם הרפואה והטיפול התרופתי בהן. לאנשי התעשיות השונות ידע וניסיון אשר יכול יכול להשפיע על כיוון ההתפתחות המקצועית ואשר נדרשת בו השפעה תשתיתית מרמת האקדמיה ועד לתמיכה בלימודי המשך בכדי לבסס את מקומנו ועתידנו המקצועי.

ארגון הרוקחות בישראל
The Pharmaceutical Society of Israel

שותפים (לפי סדר אלפביתי):

ד"ר אנדה לזרוביץ	ד"ר גפן ביר
ד"ר נטע פדר קרנגל	ד"ר מתן בהט
פרופ' איל שורצברג	ד"ר שירי גיא אלפנדרי
ד"ר אורלי שמעוני	ד"ר אולגה בריימן טקץ'
	ד"ר ענבל יפרח דמארי

כתיבה ועריכה:

ד"ר כרמיל עזרן, ד"ר יובל זאב ופרופ' איל שורצברג

הנחייה מקצועית:

ד"ר כרמיל עזרן

העתקים:

שר הבריאות
מנכ"ל משרד הבריאות
יו"ר ועדת הבריאות
מנהלת אגף הרוקחות, מגר' מירי טריינין
ס.מנהלת אגף הרוקחות, מגר' אלי מרום
חברי המועצה הלאומית לרוקחות
חברי ארגון הרוקחות בישראל
הסתדרות בעלי בתי מרקחת הפרטיים
פארמה ישראל
התאחדות התעשיינים
לשכת המסחר